

Ka Āru i te au Taka`inga

Mē `akamata`ia te parāni `anga`anga, ka āru i te au taka`inga (mē kāre, au tu`anga) e `itu - ka nā mua `oki te au taka`inga o mua i te au taka`inga o muri - `inā rā, i tēta`i au taime, kāre i oti ake tēta`i taka`inga, e `akamata ai tēta`i. Ka riro tē reira `ei tauturu i ngā tua rava ai, tō te piri`anga o te tamariki ki roto i te `āpi`i, `ē tō te `akakake`anga i te tūranga ki runga. Tērā i reira te `āite`anga, ka tuku`ia tēta`i tango ngāueue-kore, e rauka ai tēta`i tūranga meitaki tikāi.

Ko te Paunu`anga

Ka rave`ia rāi te research i tēta`i tuātau roa, nō te `ākara matatio`anga ē, meī te `a`a te tūranga tei rauka nō te au `akakorō`anga ma`ata tātakita`i. Nō reira, i roto i te ta`i ngā`uru mata`iti e rave`ia ai te parāni `anga`anga, ka `akameitaki`ua`ia atu rāi tē reira, nō te mea, ka riro te au tuatua ka rauka `ei tauturu i te pae `āpi`i nō runga i te `anga`anga i te au manako `ou, `e te `akatupu`anga rāi i te parāni.

Mē āru`ia tikāi te au mataara i raro ake i tēia `akakorō`anga ma`ata nei, ka ma`ata atu i reira te au pū`āpi`i ECE tei rēti`ia. Kāre katoa e ma`ata rava te nūmero tamariki i roto i te au pupu `āpi`i tātakita`i. Ka `ākara matatio`ia rāi ē, ka `akapē`ea i te turuturu atu`anga i te au metua ma te au kōpū-tangata e `ōronga nei i tēta`i au tū rāvenga tauturu ECE. Ka rave katoa`ia te au mea tei tau nō te `akatupu`anga `ē te `āpi`i`anga i *Te Whāriki*, pērā katoa te au `ākonō`anga tau nō te `āpi`i `ē te tāmou `āpi`i.

Te toru, ko te au mataara nō te `akamāro`iro`i`anga i te tangata kia `anga`anga kāpiti tēta`i ki tēta`i. Ko tēia te mānako`anga:

- kia `akameitaki rava`ia atu te tupu`anga `ē te tūranga `āpi`i o te au tamariki kātoatoa, meī te `ānau`anga ki te varu mata`iti, nā roto i te `akamātūtū`anga i te piri`anga i rotopū i te au tu`anga tauturu ā te ECE, `ē te au putuputu`anga tauturu metua, pērā katoa te au putuputu`anga tauturu o te pae `āpi`i, te pae rapakau maki, `ē te pae o te au tauturu tūkekē.

Mē āru`ia te au mataara i raro ake i tēia `akakorō`anga ma`ata nei, ka ma`ata rava atu te au tū tauturu tau nō te pae o te `āpi`i, `ei tauturu i te au tamariki rikiriki, pērā katoa te au metua, ma te au kōpū-tangata. Ka tupu mai i reira te au tā`okota`anga ma te au putuputu`anga tei `akatumu`ia ki runga i te `āpi`i.

Ko te au Mataara Turuturu

Mē `akamata`ia te parāni `anga`anga, ka `akamata katoa`ia tēta`i atu au mataara turuturu e 4:

- meī roto mai ia Tiunu i te mata`iti 2002 e tae rava atu ki roto ia Titema i te mata`iti 2003, ka `ākara matatio`aka`ou`ia te au ture `akaterere`anga tei `akano`o`ia ana e te ECE
- meī roto mai ia Mē i te mata`iti 2002 e tae rava atu ki roto ia Tiurai i te mata`iti 2003, ka `ākara matatio`aka`ou`ia te `akaterere`anga ā te ECE nō te tu`a`anga i te moni
- ka rave`ia tēta`i au research, te ka riro `ei tauturu i te ECE nō te au tuātau ki mua, i te `anga manako, ma te `ākara ē, tē pē`eā ra te `anga`anga
- ka kimi i te au rāvenga, e piri mai ei te pae `āpi`i tamariki rikiriki ki te au tuku`anga tika, `ē te `akatupu`anga katoa i te `anga`anga.

Pathways to the Future: Ngā Huarahi Arataki

2002

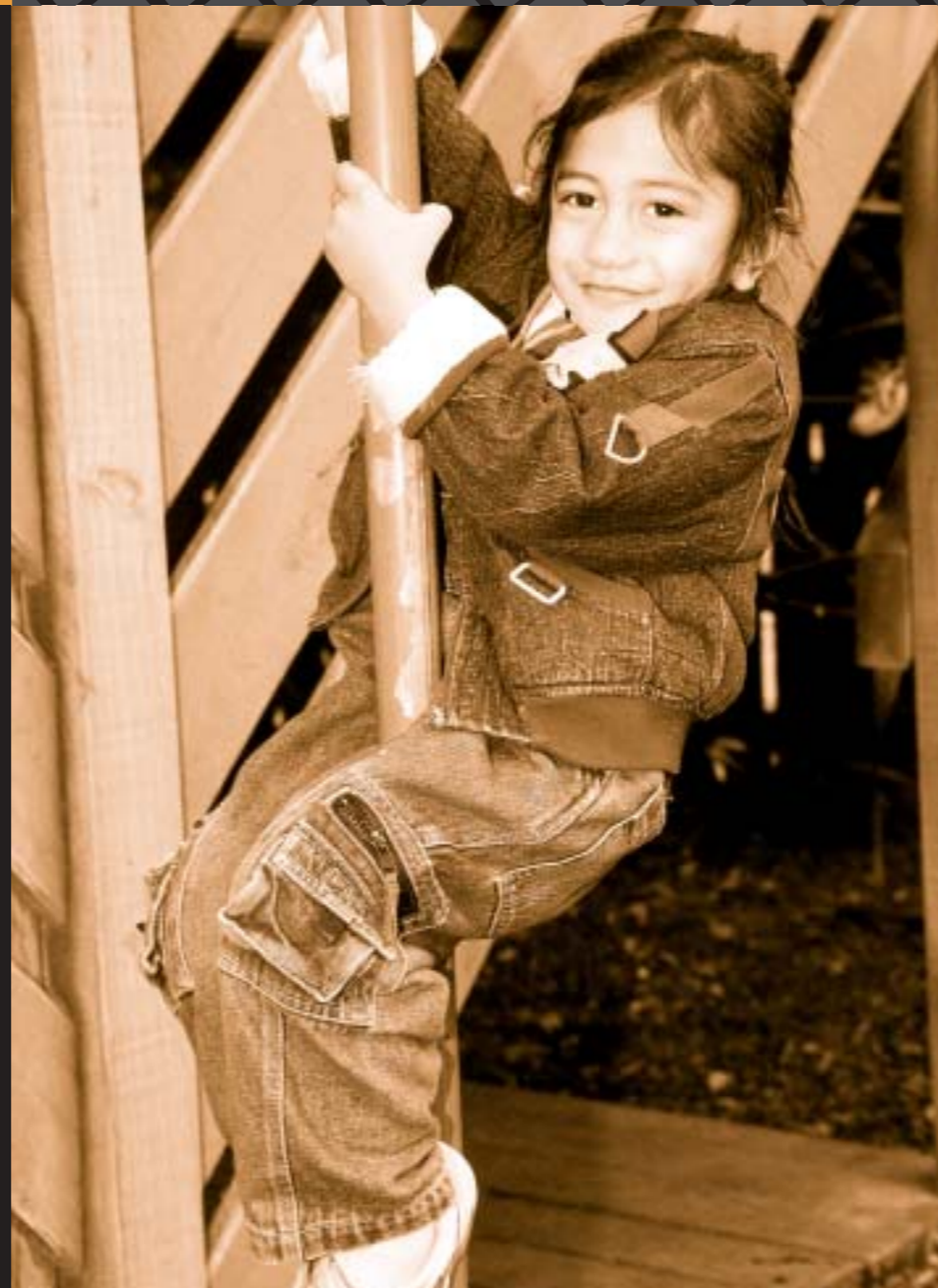
2012

A 10-YEAR STRATEGIC PLAN FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Summary-Cook Islands Māori

*A journey towards increased participation,
improved quality and stronger relationships*

Manako Ma`ata

I roto i te ora`anga o te tamariki, kua riro te `āpi`i tamariki rikiriki `ei tu`anga pu`apinga rava atu nō te tuku`anga i tēta`i tango ngāueue-kore nō te tūranga `āpi`i `ē nō te tupu`anga o te tamariki. `E manuia tikāi a Nūtirēni i te mea ē, `e mātūtū tikāi `aia i te pae `āpi`i tamariki, `inā rā, ka rauka tē reira i te `akamātūtū `aka`ou atu. Ko te mānako`anga o te kavamani, kia kake `aka`ou atu ki runga te tūranga `āpi`i o te au tamariki Nūtirēni katoatoa. Ko te rāvenga `ua e taena ai tēia mānako`anga, koia `oki, kia kite te au tangata `anga`anga katoatoa o te pae `āpi`i tamariki rikiriki (tei karanga`ia ē, ko te ECE) i te `āite`anga `o`onu o te tuatua “tūranga meitaki i te pae `āpi`i”. I roto i te Strategic Plan for Early Childhood Education (Parāni `Anga`anga nō te Pae `Āpi`i Tamariki Rikiriki), kua `akataka meitaki`ia tā te ECE `āite`anga i tē reira, `ē kua `akano`o katoa`ia tāna parāni `anga`anga nō te `akameitaki `aka`ou atu`anga i tē reira i roto i te 10 mata`iti te ka `aere`ia e tātou ki mua.

Ko te tuku`anga i te Kaveinga

I roto i te pae `āpi`i tamariki rikiriki, kua rave`ia ana tēta`i au `urī`urī`anga manako, i rauka mai ei te parāni `anga`anga, tei `akataka mai i te vaerua rōta`i o te ECE `ē te Kavamani nō tāna `anga`anga ka rave. I roto i te parāni, kua tātā`ia e toru au `akakoro`anga ma`ata:

- kia ma`ata rava atu te au tamariki te ka piri ki roto i tēta`i i te au rāvenga tauturu ā te ECE
- kia `akameitaki `aka`ou`ia atu te tūranga o te au rāvenga tauturu ā te ECE
- kia `akamāro`iro`i`ia te tangata i te `anga`anga kāpiti tēta`i ki tēta`i.

Tei roto katoa i te parāni tēta`i au rāvenga nō te `akapāpū`anga ē, ka rauka i te pae ECE i te mārama i te ngākau `ē te `inangaro o te `iti-tangata Māori Nūtirēni `ē tō te au `iti-tangata Patipika.

Ko te Kaveinga `Ōu

Nō reira, ka `inangaro`ia kia rave`ia tēta`i au tauī`anga ma`ata ki roto i te pae ECE, kia taena te au `akakoro`anga ma`ata e toru, e uumuū`ia nei. Ko tēia tēta`i pae i taua au tauī`anga ma`atā ra:

- ka `akatinamou`ia tēta`i au `akano`ono`o`anga `ōu, nō te pae o te tu`a`anga i te moni, `ē nō te pae katoa o te `akateretere`anga. Ka riro `oki tē reira `ei turuturu i te au rāvenga tauturu ā te ECE, kia meitaki atu te tūranga o tē reira
- ka ma`ata rava atu te turuturu i te au rāvenga tauturu ā te ECE ki roto i te `ōire
- i tēianeī, ko te au pū`āpi`i i te pae `āpi`i `ē te pūnanga reo, ka `inangaro`ia ē, kia rētita`ia rātou. I tēianeī, ka `inangaro katoa`ia ē, kia rētita`ia te au pū`āpi`i i roto i te au tu`anga tauturu o te ECE tei riro ē, nā te au pū`āpi`i rāi i arataki
- kia `akameitaki rava`ia atu te piri`anga i rotopū i te au tu`anga tauturu o te ECE, `ē te au putuputu`anga tauturu metua, pērā katoa te au putuputu`anga tauturu o te pae `āpi`i, te pae rapakau maki, `ē te pae o te au tauturu tūkekē. Ka riro tē reira `ei mataara no te au metua `ē te au kōpū-tangata i te piri rava atu ki roto i te `āpi`i ā tā rātou au tamariki rikiriki
- ka piri rava atu te kavamani ki roto i te ECE, ma te `ākara matatio i te au `ōire ma te au tapere ē, kāre e piri rava ana ki roto i te `āpi`i ā te tamariki rikiriki.

Ko te au Mataara

I roto i te parāni, kua `akataka`ia te au mataara tūkekē nō te `akapiri`anga i te manako o te katoatoa ki runga i te au `akakoro`anga ma`ata e toru, `ei tauturu ia rātou i te `anga`anga kāpiti, kia taena tē reira au `akakoro`anga.

Te mea mua, ko te au mataara nō te ma`ani kia *ma`ata rava atu te tamariki te ka piri ki roto i te au rāvenga tauturu* ā te ECE. Ko tēia te mānako`anga:

- kia `ākara matatio i te au `ōire ma te au tapere ē, kāre e piri rava ana tā rātou au tamariki ki roto i te `āpi`i ā te tamariki rikiriki – nō te au tamariki tikāi mei tēia te tū: te Māori Nūtirēni, te pae moana Patipika, te au tamariki mei roto mai i te au ngutu`are puta`ua, `ē te au tamariki katoa tei no`o ki va`o mai i te au `ōire
- kia tano te au mataara ki te `inangaro o tē reira au kōpū-tangata
- kia `akama`ata`ia atu tā te kavamani ka rave nō te ma`ani`anga kia ngō`ie`ua i te tā`anga`anga i te au rāvenga tauturu tau ā te ECE
- kia turuturu`ia te au rāvenga tauturu ā te ECE, kia `akatanō`ia tē reira ki te `inangaro o te au tamariki, pērā katoa te au metua `ē te au kōpū-tangata.

Mē āru`ia tēia au mataara nei, ka riro tē reira `ei`akaari mai i te au mea tei riro `ei tāmanamanatā i teta`i au tamariki, i kore ei rātou e piri rava ki roto, ma te `akaari katoa mai i te au pu`apinga te ka rauka mai nō te tamariki mē piri rātou ki roto. Ko te tauturu `ē te moni tauturu te ka `oronga`ia mai, ka `akama`ata`ia atu tē reira, nō te `akatupu`anga `ē te `akateretere`anga i te rāvenga tauturu tūkekē.

Te rua, ko te au mataara *e meitaki `aka`ou atu ei te tūranga o te au rāvenga tauturu* ā te ECE. Ko tēia te mānako`anga:

- kia tau te `āpi`i`anga o te `akapapa`anga `āpi`i (*Te Whāriki*)
- kia `akapāpū`ia ē, kāre e ma`ata rava te nūmero tamariki i roto i te au pupu `āpi`i tā te au pū`āpi`i tātakita`i ka `āpi`i
- kia `akapāpū`ia ē, ka mataora `ē ka pu`apinga te piri`anga i rotopū i te au pū`āpi`i (mē kāre, au metua), `ē te au tamariki ma te kōpū-tangata katoa
- kia `akatupu`ia `ē kia rave`ia mai te au `akonō`anga tau, nō te te `āpi`i`anga, `ē nō te tānou katoa`anga i te `āpi`i; `ē kia `akamanako mārie tātou i tē reira.